

نگرشی

در

نهاد دادسرا

تألیف:

اعظم امیری

آرش دیده‌ور

سرشناسه:	امیری، اعظم، ۱۳۶۲ -
عنوان و نام پدیدآور:	نگرشی در نهاد دادسرا/ اعظم امیری، آرش دیده‌ور
مشخصات نشر:	مؤلف
مشخصات ظاهری:	۱۲۴ ص.
شابک:	۹۷۸-۹۶۴-۰۴-۷۴۵۹-۴
وضعیت فهرست‌نویسی:	فیا
موضوع:	دادسراها- قوانین و مقررات - ایران
شناسه افزوده:	عنوان
شناسه افزوده:	دیده‌ور، آرش، ۱۳۵۹- نویسنده همکار.
رده‌بندی کنگره:	۱۳۹۰ ن ۱۸ الف / ۱۵۸۸ KMH
رده‌بندی دیویی:	۳۴۷/۵۵۰۴
شماره کتابشناسی ملی:	

نگرشی در نهاد دادسرا

❖ تألیف: اعظم امیری، آرش دیده‌ور

❖ ناشر: مؤلف

❖ نوبت چاپ: اول- کرمانشاه- ۱۳۹۰

❖ شمارگان: ۱۰۰۰

❖ قطع: وزیری ۱۲۴ ص

❖ قیمت: ۳۵۰۰ تومان

❖ شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۰۴-۷۴۵۹-۴

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه.....	الف
فصل اول: چیشینه‌ی تاریخی و کلیات	
مبحث اول: سیری در شناخت نهاد دادرسی.....	۳
مبحث دوم: انواع نظام‌های دادرسی کیفری.....	۵
گفتار اول: سیستم اتهامی.....	۶
گفتار دوم: سیستم تفتیشی.....	۷
گفتار سوم: سیستم مختلط.....	۸
گفتار چهارم: نظام حاکم فعلی بر دادرسی کیفری ایران.....	۹
مبحث سوم: مفهوم تحقیقات مقدماتی و نظارت بر آن.....	۱۰
گفتار اول: حقوق طرفین دعوی در تحقیقات مقدماتی.....	۱۳
گفتار دوم: نظارت بر تحقیقات مقدماتی.....	۱۴
فصل دوم: مفاهیم، مبانی و منابع حق دفاع متهم	
مبحث اول: تعاریف عناصر حق دفاع متهم و مبانی آن در مرحله تحقیقات مقدماتی.....	۱۹
گفتار اول: تعریف عناصر حق دفاع متهم.....	۱۹
گفتار دوم: مبانی حق دفاع متهم.....	۲۳
مبحث دوم: منابع حق دفاع متهم.....	۲۵

گفتار اول: منابع داخلی.....	۲۷
مبحث سوم: اصول کلی حاکم بر حقوق و آزادیهای متهم در مرحله تحقیقات	
مقدماتی.....	۳۰
گفتار اول: اصل برائت و آثار حاکم بر آن.....	۳۰
گفتار دوم: اصل قانونی بودن آیین دادرسی کیفری.....	۳۳
مبحث چهارم: ساز و کارهای حمایت از حق دفاع متهم در تحقیقات مقدماتی....	۳۶
گفتار اول: ممنوعیت تنک حرمت و حیثیت متهم.....	۳۶
گفتار دوم: ممنوعیت اعمال شکنجه.....	۴۰
فصل سوم: مصادیق حق دفاع متهم در مرحله تحقیقات مقدماتی	
مبحث اول: نحوه دسترسی به متهم.....	۴۷
گفتار اول: احضار متهم.....	۴۷
گفتار دوم: جلب و دستگیری.....	۴۹
مبحث دوم: تکالیف مقام قضائی در اثنای بازجویی.....	۵۳
گفتار اول: احراز هویت.....	۵۳
گفتار دوم: اعلام حق سکوت.....	۵۳
گفتار سوم: حق تفهیم اتهام.....	۵۴
مبحث سوم: دادرسی عادلانه.....	۵۷
گفتار اول: مفهوم دادرسی عادلانه.....	۵۷
گفتار دوم: ضرورت و فایده دادرسی عادلانه.....	۵۹
گفتار سوم: اهداف دادرسی عادلانه.....	۵۹
گفتار چهارم: معیارهای مربوط به دادرسی عادلانه.....	۶۰
گفتار پنجم: حق تماس با خانواده.....	۷۲

گفتار ششم: داشتن حق اطلاع از شهادت شهود	۷۳
گفتار هفتم: در چه مواردی شاهد به مرجع قضایی فرا خوانده می‌شود	۷۵
گفتار هشتم: علنی بودن دادرسی	۷۸
گفتار نهم: اخذ آخرین دفاع از متهم	۸۰
مبحث چهارم: قرارهای نهایی	۸۳
گفتار اول: ضوابط انتخاب تأمین	۸۳
گفتار دوم: حصری بدون قرار تأمین	۸۴
مبحث پنجم: قرار بازداشت موقت	۹۰
گفتار اول: انواع قرار بازداشت موقت	۹۳
گفتار دوم: مقامات صالح جهت صدور قرار بازداشت موقت	۹۶
گفتار سوم: قواعد حاکم بر بازداشت موقت	۹۶
گفتار چهارم: قواعد حاکم بر بازداشت موقت	۹۷
مبحث ششم: قرارهای نهایی	۹۹
مبحث هفتم: نتیجه‌گیری و پیشنهادات	۱۰۶
فهرست منابع و مآخذ	۱۱۱
الف) کتب	۱۱۱
ب) پایان‌نامه‌ها	۱۱۳
ج) مقالات	۱۱۴
هـ) اسناد بین‌المللی	۱۱۴
و) مجموعه قوانین و آرا و نظریات	۱۱۴

از قرون وسطی که پاپ اینوسان سوم^۱، سیستم تفتیشی را برای رسیدگی به اتهامات اشخاص وضع کرد، تاکنون دغدغه بشر در رسیدگی‌های کیفری بیشتر متوجه حفظ حقوق متهم بوده است این طرز تفکر در این موضوع نشأت می‌گیرد که در مقابل متهمین دولت مقتدر قرار گرفته که از امکانات و امتیازات فراوانی برخوردارند و در عوض متهم (به ویژه در جرائم سیاسی و امنیتی) در مقابل آنها قرار گرفته که ممکن است حتی برای دفاع از حقوق خویش به دلایلی که موجب برائت او می‌شود دسترسی نداشته باشد. در این مقوله، آنچه بر عهده حقوقدانان و بویژه واضعین قانون آیین دادرسی کیفری فرض است پیش بینی قوانینی است که از حقوق متهم در قبال دولت حفاظت کند و حقوقی را هر چند حداقل برای او متصور نمایند. اگر چه همین مختصر حقوق نیز در مرحله اجرا و بخصوص در مراحل اولیه مورد تعرض قرار می‌گیرد اما وقتی متهم از حقوق جزا آگاه باشد می‌تواند آنرا به ضابطین و یا قضات تحقیق تذکر دهد و بدیهی است وقتی قاضی متوجه شود که متهم دارای آگاهی قانونی است سعی

۱- آخوندی، محمود- آیین دادرسی کیفری، جلد اول، سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، چاپ

می‌کند از مفاد آن تخطی نکند. البته چنین به نظر می‌رسد که حتی در جوامع متمدنی نیز مردم بطور کامل از حقوق خود آگاه نباشند به همین دلیل، حضور وکیل از اولین لحظه‌های ورود اتهام در کنار متهم، شکل قانونی گرفته تا احیاناً از تجاوز به حقوق او خودداری گردد.

این حضور وقتی قوت می‌یابد که معمولاً حقوق متهمین در نزد ضابطین بیش از سایر مراحل آیین دادرسی کیفری مورد تعرض قرار می‌گیرد. این تعرض در کشورهای که برای متهم در مراحل اولیه، حقوقی پیش‌بینی نشده و دادستان نقش کمرنگی دارد بیشتر دیده می‌شود. در حالی که دادستان علاوه بر اینکه بر ضابطین ریاست دارد، بایستی بر نحوه انجام وظیفه آنان نیز نظارت کافی معمول بدارد.

هر چه قدر دادستان در حفظ حقوق مردم حساس‌تر بوده و بویژه از علم و تخصص کافی برخوردار باشد ضریب تخلفات ضابطین بیشتر کاهش می‌یابد.

در کشور ما مردم اغلب به دلیل گرفتاری و مشغله فراوان و اینکه طرح شکایت از ضابطین یا قضات، چندین روز از وقت کار و کاسبی آنان را خواهد گرفت راضی به طرح شکایت نمی‌شوند و روند رسیدگی نیز به نوبی نیست که در وقتی سریع، مرتکبین متخلف به سزای خود برسند. این شرایط وقتی حالت شدت به خود می‌گیرد که ضابطین و قضات با تراکم پرونده‌ها روبه‌رو باشند. آنان برای حل و فصل سریع پرونده و خلاص شدن از دستورات مکرر مقامات بالاتر، سعی می‌کنند خیلی سریع از متهم اقرار بگیرند. اخذ اقرار نیز از متهم نیازمند حوصله و بازجویی‌های متعدد (البته با رعایت همه جوانب) است. بدین دلیل است که اغلب قانون‌گذاران دنیا، بیش از سایر مراحل دادرسی (به معنای عام) در مرحله تحقیقات مقدماتی برای حفظ حقوق متهم حساسیت بیشتری به خرج می‌دهند و نکات دقیق تری را (که در مرحله رسیدگی در دادگاه کمتر به چشم می‌خورد) پیش‌بینی می‌کنند.